Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 16 mars 2023*

”Begäran om förhandsavgörande – Immaterialrätt – Växtförädlarrätt – Förordning (EG) nr 2100/94 – Undantag i artikel 14.3 – Artikel 94.2 – Överträdelse – Rätt till ersättning – Förordning (EG) nr 1768/95 – Artikel 18.2 – Ersättning för skada – En minsta klumpsumma beräknad på basis av det fyrdubbla belopp som ska betalas för en licens – Europeiska kommissionens behörighet – Ogiltighet”

I mål C-522/21,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Pfälzisches Oberlandesgericht Zweibrücken (Rheinland-Pfalz regionala överdomstol i Zweibrücken, Tyskland) genom beslut av den 18 augusti 2021, som inkom till domstolen den 24 augusti 2021, i målet

MS

mot

Saatgut-Treuhandsverwaltungs GmbH

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C. Lycourgos samt domarna L.S. Rossi, J.-C. Bonichot, S. Rodin och O. Spineanu-Matei (referent),

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: handläggaren S. Beer,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 14 juli 2022,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– MS, genom N. Küster, Rechtsanwalt,

– Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH, genom E. Trauernicht och K. von Gierke, Rechtsanwälte,

* Rättegångsspråk: tyska.

– Europeiska kommissionen, genom A.C. Becker, B. Eggers och G. Koleva, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 27 oktober 2022 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser giltigheten av artikel 18.2 i kommissionens förordning (EG) nr 1768/95 av den 24 juli 1995 om införande av genomförandebestämmelser för det undantag som föreskrivs i artikel 14.3 i rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt (EGT L 173, 1995, s. 14), i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 2605/98 av den 3 december 1998 (EGT L 328, 1998, s. 6) (nedan kallad förordning nr 1768/95), i förhållande till artikel 94.2 första meningen i rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt (EGT L 227, 1994, s. 1).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan MS och Saatgut Treuhandverwaltungs GmbH (nedan kallat STV) angående beräkningen av storleken på ersättningen för den skada som den sistnämnda lidit till följd av MS:s olagliga plantering av höstkornsorten KWS Meridian.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning nr 2100/94

3 I artikel 11 i förordning nr 2100/94, med rubriken ”Rätt till gemenskapens växtförädlarrätt”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Rätt till gemenskapens växtförädlarrätt tillkommer den person som förädlat, eller upptäckt och utvecklat sorten, eller den till vilken rätten har övergått, båda - personen och den till vilken rätten har övergått - nedan kallade ’förädlaren’.”

4 I artikel 13 i denna förordning, med rubriken ”Rättigheter i samband med gemenskapens växtförädlarrätt och förbjudna åtgärder”, föreskrivs följande i punkterna 1–3:

”1. Gemenskapens växtförädlarrätt skall ha den verkan att innehavaren eller innehavarna av gemenskapens växtförädlarrätt, nedan kallat ’rättsinnehavaren’, har rätt att utföra de åtgärder som fastställs i punkt 2.

2. Utan att påverka tillämpningen av bestämmelserna i artiklarna 15 och 16 skall följande åtgärder kräva tillstånd från rättsinnehavaren när de avser sortbeståndsdelar eller skördat material av den skyddade sorten, båda nedan kallade ”material”:

a) Produktion eller reproduktion (förökning).

…

Rättsinnehavaren kan göra sitt tillstånd avhängigt villkor och begränsningar.

3. Bestämmelserna i punkt 2 skall endast tillämpas beträffande skördat material om det erhölls genom otillåten användning av sortbeståndsdelar från den skyddade sorten, och om rättsinnehavaren inte har haft en rimlig möjlighet att utöva sin rättighet i förhållande till dessa sortbeståndsdelar.”

5 I artikel 14 i nämnda förordning, med rubriken ”Undantag från gemenskapens växtförädlarrätt”, föreskrivs följande:

”1. Trots vad som sägs i artikel 13.2 och i syfte att skydda jordbruksproduktionen är det tillåtet för jordbrukare att för förökning på mark i sina egna jordbruksföretag använda den skördeprodukt som de har erhållit genom att i sina egna företag använda förökningsmaterial av en sort, undantaget hybrider och syntetiska sorter, som omfattas av gemenskapens växtförädlarrätt.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall endast tillämpas beträffande följande arter av lantbruksväxter:

…

b) Spannmål:

…

Hordeum vulgare L. – korn

…

3. Innan denna förordning träder i kraft skall villkor fastställas i tillämpningsföreskrifter enligt artikel 114 för tillämpning av undantaget i punkt 1 och för att skydda förädlarnas och jordbrukarnas legitima intressen på grundval av följande kriterier:

– Det får inte finnas några kvantit[at]iva restriktioner på företagsnivå i den omfattning som är nödvändig för jordbruksföretagets behov.

– Det skall vara tillåtet för jordbrukaren att själv iordningställa eller låta iordningställa den skördade produkten till utsäde, utan att det påverkar tillämpningen av vissa restriktioner som medlemsstater kan fastställa för organisationen av iordningställandet av den skördade produkten, särskilt för att säkerställa att den produkt som lämnas till iordningställande är identisk med den färdigbearbetade produkten.

– Små jordbrukare skall inte behöva betala ersättning till rättsinnehavaren. …

  …

– Övriga jordbrukare skall betala rättsinnehavaren en rimlig ersättning, vilken skall vara betydligt lägre än det belopp som utkrävs för en licens för produktion av förökningsmaterial av samma sort i samma område. Storleken på ersättningen kan variera med tiden beroende på i vilken utsträckning undantaget i punkt 1 skall tillämpas beträffande den berörda sorten.

– Ansvar för kontroll av att bestämmelserna i denna artikel eller bestämmelser som antas enligt denna artikel efterlevs vilar uteslutande på rättsinnehavarna. De kan vid organisationen av kontrollen inte få hjälp från officiella organ.

– Rättsinnehavaren skall efter anmodan få relevanta uppgifter från jordbrukare och leverantörer av tjänster för iordningställande. Officiella organ som deltar i kontrollen av jordbruksproduktionen kan likaledes vidarebefordra relevanta uppgifter om de har fått dessa uppgifter som ett led i den normala tjänsteutövningen och det inte innebär extra bördor eller kostnader. …”

6 Artikel 94 i förordningen, med rubriken ”Överträdelse”, har följande lydelse:

”1. Den person som

a) utför en av de åtgärder som fastställs i artikel 13.2 utan att vara berättigad därtill avseende en sort för vilken gemenskapens växtförädlarrätt beviljats,

…

kan av rättsinnehavaren stämmas för att upphöra med överträdelsen eller betala rimlig ersättning, eller bådadera.

2. Den som handlar avsiktligt eller försumligt skall dessutom vara förpliktad att ersätta rättsinnehavaren för eventuell ytterligare skada som uppstått på grund av åtgärden i fråga. Vid ringa försumlighet kan sådana krav sänkas i förhållande till graden av ringa försumlighet, dock inte i sådan utsträckning att de blir lägre än den fördel som den överträdande parten haft till följd av överträdelsen.”

7 I artikel 114 i förordning nr 2100/94, med rubriken ”Andra tillämpningsföreskrifter”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Närmare tillämpningsföreskrifter för denna förordning skall antas. …”

Förordning nr 1768/95

8 Förordning nr 1768/95 har antagits på grundval av artikel 114 i förordning nr 2100/94.

9 I artikel 5 i förordning nr 1768/95, med rubriken ”Ersättningsnivå”, föreskrivs följande:

”1. Nivån på den rimliga ersättning som skall betalas till rättsinnehavaren enligt artikel 14.3 fjärde strecksatsen i [förordning nr 2100/94] kan fastställas i ett avtal mellan rättsinnehavaren och den berörda jordbrukaren.

2. Då ett sådant avtal inte har slutits eller inte kan tillämpas skall ersättningsbeloppet vara betydligt lägre än det belopp som krävs för en licens för produktion av förökningsmaterial av den lägsta kategori som uppfyller kraven för officiell certifiering av samma sort och inom samma område.

…

4. Om, när det gäller punkt 2, ersättningsnivån fastställs i avtal mellan organisationer för rättsinnehavare och jordbrukarorganisationer, … skall de avtalade nivåerna användas som riktlinjer för att fastställa vilken ersättning som skall betalas inom området och för arterna i fråga, om dessa nivåer och villkoren för dessa skriftligen har anmälts till kommissionen av de aktuella

organisationernas bemyndigade företrädare och om de avtalade nivåerna och villkoren för dessa har offentliggjorts ….

5. Om, när det gäller punkt 2, inget sådant avtal som avses i punkt 4 har ingåtts, skall ersättningen enligt punkt 2 uppgå till 50 % av de belopp som erlagts för produktion av förökningsmaterial på licens.

Om en medlemsstat före den 1 januari 1999 anmäler till kommissionen att ett avtal mellan de relevanta organisationerna etablerade på nationell eller regional nivå är nära förestående, enligt vad som anges i punkt 4, skall den ersättning som betalas i området och för arten i fråga uppgå till 40 % i stället för 50 % som anges ovan, men endast i de fall sådana undantag i jordbruket utnyttjas innan avtalen genomfördes och senast den 1 april 1999.

…”

10 I artikel 17 i förordningen, som har rubriken ”Överträdelser”, anges följande:

”Rättsinnehavaren kan åberopa de rättigheter som tilldelas genom gemenskapens växtförädlarrätt i förhållande till en person som handlar mot något av de villkor eller begränsningar som är förknippade med undantaget i artikel 14 i [förordning nr 2100/94] och i enlighet med bestämmelserna i den här förordningen.”

11 I artikel 18 i nämnda förordning, med rubriken ”Särskilda civilrättsliga krav”, föreskrivs följande:

”1. En person som handlar enligt artikel 17 kan stämmas av rättsinnehavaren att uppfylla sina förpliktelser enligt artikel 14.3 i [förordning nr 2100/94] och i enlighet med vad som anges i den här förordningen.

2. Om en sådan person upprepade gånger och avsiktligt inte uppfyller sina förpliktelser enligt artikel 14.3 fjärde strecksatsen i [förordning nr 2100/94] med hänsyn till en eller flera sorter som tillhör samma ägare, skall skyldigheten att ersätta rättsinnehavaren för eventuella ytterligare skador enligt artikel 94.2 i [förordning nr 2100/94] omfatta minst en klumpsumma beräknad på basis av det fyrdubbla genomsnittliga belopp som skall betalas för en licens för produktion av en motsvarande kvantitet förökningsmaterial av skyddade sorter av de berörda växtarterna inom samma område, utan inskränkning av en eventuell högre ersättning.”

Målet vid den nationella domstolen och giltighetsfrågan

12 STV är en sammanslutning av innehavare av växtförädlarrätter, vilken har till uppgift att försvara sina medlemmars rättigheter och i synnerhet att i eget namn framställa krav på information och betalning.

13 MS är en jordbrukare som under de fyra regleringsåren 2012/2013–2015/2016 odlade höstkornsorten KWS Meridian, vilken är skyddad enligt förordning nr 2100/94.

14 STV väckte talan för att bland annat få information om odlingen. I domstolsförfarandet i första instans lämnade MS för första gången upplysningar angående den mängd av utsäde för höstkornsorten KWS Meridian som hade bearbetats under de fyra regleringsåren. Enligt dessa uppgick mängden till 24,5, 26, 34 respektive 45,4 deciton utsäde.

15 MS betalade därefter, för regleringsåren 2013/2014, 2014/2015 och 2015/2016, den summa som motsvarande det belopp som skulle ha betalats för användning i enlighet med en licens av utsäde för höstkornsorten KWS Meridian, beräknat på samma sätt som för regleringsåret 2015/2016, vilket motsvarade den rimliga ersättningen i enlighet med artikel 94.1 i förordning nr 2100/94.

16 STV yrkade, för de tre regleringsåren i fråga, betalning av ytterligare skadestånd, motsvarande fyra gånger denna avgift, i form av den ersättning som föreskrivs i artikel 94.2 i förordning nr 2100/94, jämförd med artikel 18.2 i förordning nr 1768/95 (nedan kallad den omtvistade bestämmelsen). Från det begärda beloppet hade SVT gjort avdrag för det belopp som motsvarade nämnda avgift vilken MS redan betalat för dessa tre regleringsår.

17 MS bestred att STV hade rätt till en sådan betalning. MS hävdade i detta avseende att den skada som STV hade orsakats hade kompenserats genom betalningen av den rimliga ersättningen, i den mening som avses i artikel 94.1 i förordning nr 2100/94, i stället för det belopp som skulle ha erlagts för produktionen, fastställt i enlighet med artikel 5.5 i förordning nr 1768/95. Han gjorde vidare gällande att ett ytterligare straffskadestånd i form av en klumpsumma inte skulle vara förenligt med EU-domstolens praxis.

18 Genom dom av den 4 december 2020 biföll Landgericht Kaiserslautern (Regiondomstolen i Kaiserslautern, Tyskland) i huvudsak de yrkanden som SVT hade framställt, med hänvisning till den omtvistade bestämmelsens klara ordalydelse.

19 MS överklagade denna dom till Pfälzisches Oberlandesgericht Zweibrücken (Rheinland-Pfalz regionala överdomstol i Zweibrücken, Tyskland), som är den hänskjutande domstolen. Enligt MS ska den omtvistade bestämmelsen ogiltigförklaras på grund av att den inte är förenlig med artikel 94.2 i förordning nr 2100/94, vilken inte tillåter att rättighetshavaren beviljas ett schablonmässigt straffskadestånd som, i förevarande fall, motsvarar fyra gånger den avgift som skulle erläggas för produktion under licens (nedan kallad licensavgiften).

20 Enligt STV strider den omtvistade bestämmelsen inte mot artikel 94.2 i förordning nr 2100/94 och är förenlig med praxis från EU-domstolen.

21 Den hänskjutande domstolen anser att utgången i målet enbart beror på huruvida den omtvistade bestämmelsen är giltig. Efter att ha erinrat om att en förordning som antagits med tillämpning av en grundförordning, med stöd av en befogenhet som finns i denna, inte kan avvika från bestämmelserna i grundförordningen, till vilka den kan härleds, med risk för att den annars skulle ogiltigförklaras, har den hänskjutande domstolen påpekat att den omtvistade bestämmelsen, genom vilken kommissionen fastställde nivån på den minsta ersättningen i form av en klumpsumma till ett belopp som motsvarar fyra gånger licensavgiften, skulle kunna strida mot artikel 94.2 första meningen i förordning nr 2100/94 och därmed vara ogiltig.

22 Den hänskjutande domstolen har i detta avseende påpekat att artikel 94.1 i förordning nr 2100/94, för att kompensera den fördel som intrångsgöraren kommit i åtnjutande av, föreskriver en rimlig ersättning som motsvarar licensavgiften. I detta sammanhang kan artikel 94.2 första meningen i nämnda förordning behöva tolkas så, att rättsinnehavaren vid en överträdelse som har begåtts avsiktligt eller försumligt enbart ska ha rätt till ersättning för en mer omfattande skada om denna skada verkligen kan styrkas. Enligt den hänskjutande domstolen tycks det framgå av EU-domstolens praxis att fastställandet, genom en allmän norm, av en miniminivå för skada inte är förenligt med artikel 94.2 första meningen i förordning nr 2100/94.

23 Det är mot bakgrund av dessa omständigheter som Pfälzisches Oberlandesgericht Zweibrücken (Rheinland-Pfalz regionala överdomstol i Zweibrücken, Tyskland) har beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande giltighetsfråga till domstolen:

”Är artikel 18.2 i förordning [nr 1768/95], i den mån det enligt de villkor som anges i den bestämmelsen är möjligt att kräva en minsta ersättning motsvarande fyra gånger licensavgiften, förenlig med [förordning nr 2100/94], särskilt med artikel 94.2 första meningen i den förordningen?”

Huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till prövning

24 Kommissionen har i sitt yttrande, dock utan att tydligt hävda att begäran om förhandsavgörande inte kan tas upp till sakprövning, påpekat att omständigheterna i det nationella målet, såsom de framgår av beslutet om hänskjutande, är oklara. Kommissionen vill få klarhet i huruvida de villkor som anges i artikel 14.1 i förordning nr 2100/94, bland annat villkoret om jordbrukarens användning av skördeprodukten från en skyddad växtsort, i syfte att skydda jordbruksproduktionen, för förökning på egen mark, var uppfyllda under regleringsåren 2013/2014, 2014/2015 och 2015/2016. Kommissionen har hävdat att om så inte är fallet är denna bestämmelse och den omtvistade bestämmelsen inte relevanta för lösningen av tvisten i det nationella målet, och svaret på den hänskjutande domstolens fråga är inte av avgörande betydelse i detta avseende. Kommissionen har emellertid understrukit att frågan huruvida de faktiska villkoren i artikel 14 är uppfyllda endast kan bedömas av den hänskjutande domstolen, på vilken det ankommer att fastställa samtliga relevanta faktiska omständigheter.

25 Det ska erinras om att det följer av fast rättspraxis att det, inom ramen för det samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna som införts genom artikel 267 FEUF, uteslutande ankommer på den nationella domstolen, vid vilken målet anhängiggjorts och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. EU-domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts av den nationella domstolen avser giltigheten av en unionsbestämmelse (dom av den 16 juli 2020, Facebook Ireland och Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, punkt 73 och där angiven rättspraxis).

26 Härav följer att frågor som rör unionsrätten presumeras vara relevanta. En begäran som gjorts av en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen eller giltighetsprövningen av en unionsbestämmelse inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (dom av den 28 april 2022, Caruter, C-642/20, EU:C:2022:308, punkt 29 och där angiven rättspraxis).

27 I förevarande fall framgår det av begäran om förhandsavgörande att den nationella domstolen inte tvivlar på att den omtvistade bestämmelsen är tillämplig på den nationella tvisten, men på dess giltighet i förhållande till förordning nr 2100/94 och, i synnerhet, till artikel 94.2 första meningen i den förordningen. Det följer även av begäran om förhandsavgörande att MS, i första instans, har gjort gällande att den skada som STV hade orsakats hade kompenserats genom betalningen av den rimliga ersättningen, i den mening som avses i artikel 94.1 i förordning nr 2100/94, i stället för det belopp som skulle ha erlagts för produktionen, fastställt i enlighet med artikel 5.5 i förordning

nr 1768/95. Den sistnämnda bestämmelsen avser nivån på den rimliga ersättning som ska betalas till rättsinnehavaren enligt artikel 14.3 fjärde strecksatsen i förordning nr 2100/94, vilket förutsätter att villkoren i artikel 14.1 i denna förordning, bland annat villkoren om jordbrukarens användning av skördeprodukten från en skyddad växtsort, i syfte att skydda jordbruksproduktionen, för förökning på egen mark, är uppfyllda. Slutligen framgår av beslutet om hänskjutande att parterna i det nationella målet endast är oense om storleken på det skadestånd som ska utges på grund av otillåten användning som utsäde.

28 Det framgår således inte, och är än mindre uppenbart, att den giltighetsbedömning som begärts av den hänskjutande domstolen saknar samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller att frågan är hypotetisk.

29 Begäran om förhandsavgörande kan således tas upp till prövning.

Prövning av giltighetsfrågan

30 Den hänskjutande domstolen har ställt sin enda frågan för att få klarhet i huruvida den omtvistade bestämmelsen är giltig i förhållande till artikel 94.2 första meningen i förordning nr 2100/94, i den mån det i nämnda bestämmelse föreskrivs att det vid upprepade och avsiktliga åsidosättanden av skyldigheten att betala rimlig ersättning enligt artikel 14.3 fjärde strecksatsen i förordning nr 2100/94 ska utgå en minsta ersättning, i form av en klumpsumma beräknad på basis av det fyrdubbla genomsnittliga belopp som ska betalas för en licens för produktion av förökningsmaterial av skyddade sorter av de berörda växtarterna inom samma område, för den skada som rättsinnehavaren orsakats.

31 Domstolen erinrar om att när det gäller beståndsdelar av skyddade sorter eller material från skörd av sådana sorter, krävs det enligt artikel 13.2 i förordning nr 2100/94 att rättsinnehavaren lämnar sitt tillstånd till bland annat produktion eller reproduktion (förökning).

32 I syfte att skydda jordbruksproduktionen föreskrivs emellertid i artikel 14.1 i denna förordning att jordbrukare, med undantag från kravet på tillstånd från rättsinnehavaren, för förökning på mark i sina egna jordbruksföretag får använda den skördeprodukt som de har erhållit genom att i sina egna företag använda förökningsmaterial av en skyddad sort som finns upptagen i förteckningen över de arter av lantbruksväxter som anges i artikel 14.2 i nämnda förordning. Tillämpningen av detta undantag förutsätter att vissa villkor är uppfyllda.

33 I artikel 14.3 i förordning nr 2100/94 anges inledningsvis att dessa villkor ska fastställas i tillämpningsföreskrifter enligt artikel 114 i förordningen, på grundval av kriterier som gör det möjligt att tillämpa detta undantag och skydda förädlarnas legitima intressen, enligt artikel 11.1 i förordningen, och jordbrukarens legitima intressen. Därefter räknas dessa kriterier upp. Bland nämnda kriterier återfinns det kriterium som fastställs i artikel 14.3 fjärde strecksatsen i samma förordning, enligt vilket rättsinnehavaren vid tillämpning av undantaget ska betalas en rimlig ersättning för denna användning (nedan kallad den rimliga ersättningen vid tillämpning av undantaget). Denna ersättning ska vara betydligt lägre än det belopp som utkrävs för en licens.

34 En jordbrukare som omfattas av artikel 14.3 fjärde strecksatsen i förordning nr 2100/94 men som inte betalar den ersättning som avses i denna bestämmelse till rättsinnehavaren kan inte dra fördel av det undantag som föreskrivs i artikel 14.1 i denna förordning och ska anses ha utfört någon av de handlingar som avses i artikel 13.2 i förordningen utan att vara berättigad därtill. Enligt

artikel 94.1 i nämnda förordning kan denna jordbrukare bli föremål för talan som väcks av rättsinnehavaren i syfte att få jordbrukaren att upphöra med överträdelsen eller att denne ska betala rimlig ersättning för användningen eller också bli föremål för förbud och ersättning samtidigt. Om jordbrukaren förfarit uppsåtligen eller oaktsamt är han dessutom skyldig att ersätta den skada som rättsinnehavaren i fråga orsakats, i enlighet med artikel 94.2 i samma förordning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 juni 2015, Saatgut-Treuhandverwaltung, C-242/14, EU:C:2015:422, punkt 22 och där angiven rättspraxis).

35 Eftersom förordning nr 1768/95 syftar till att precisera de kriterier som anges i artikel 14.3 i förordning nr 2100/94 och kommissionen, inom gränserna för sin genomförandebefogenhet, får vidta alla nödvändiga eller lämpliga tillämpningsåtgärder för genomförande av den sistnämnda förordningen, i den mån som åtgärderna inte strider mot denna förordning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 oktober 2014, parlamentet/kommissionen, C-65/13, EU:C:2014:2289, punkt 44 och där angiven rättspraxis), ska domstolen fastställa huruvida kommissionen, genom att i den omtvistade bestämmelsen föreskriva en minsta ersättning i form av en klumpsumma för den skada som rättsinnehavaren orsakats, åsidosatte artikel 94.2 i förordning nr 2100/94, såsom den tolkats av domstolen.

36 Det framgår av domstolens rättspraxis att artikel 94 i förordning nr 2100/94 ger innehavaren av gemenskapens växtförädlarrätt en rätt till ersättning, som inte bara är heltäckande utan dessutom vilar på saklig grund. Ersättningen ska nämligen enbart täcka den skada som intrångsgöraren har orsakat på grund av intrånget, utan att artikeln kan ligga till grund för påförandet av ett tillägg i form av ett engångsbelopp för intrånget (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 juni 2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, punkterna 33 och 43).

37 Artikel 94 i nämnda förordning kan således inte tolkas så, att den kan utgöra rättslig grund för att förplikta intrångsgöraren att till rättsinnehavaren utge ett skadestånd av straffliknande karaktär i form av ett engångsbelopp (dom av den 9 juni 2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, punkt 34).

38 Den ersättning som ska utgå enligt artikel 94 i förordning nr 2100/94 ska tvärtom så långt som möjligt exakt återspegla de faktiska och säkra skador som nämnda rättsinnehavare har orsakats på grund av intrånget (dom av den 9 juni 2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, punkt 35).

39 Artikel 94.1 i förordning nr 2100/94 har nämligen till syfte att ekonomisk kompensera för den fördel som intrångsgöraren har fått på grund av intrånget, vilken fördel motsvarar den licensavgift som vederbörande inte har betalat. EU-domstolen har i det avseendet angett att det i denna bestämmelse endast föreskrivs att ersättning ska utges för utebliven betalning av en ”rimlig ersättning”, i den mening som avses i denna bestämmelse (dom av den 9 juni 2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

40 Vidare rör artikel 94.2 i förordning nr 2100/94 den skada som intrångsgöraren ”dessutom” är förpliktad att ersätta rättsinnehavaren för när det rör sig om ett ”avsiktligt eller försumligt” intrång (dom av den 9 juni 2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, punkt 32).

41 Vad gäller omfattningen av den ersättning för skada som föreskrivs i artikel 94.2 i förordning nr 2100/94, har EU-domstolen fastställt att rättsinnehavaren måste inkomma med uppgifter som visar att den skada som orsakats går utöver det som täcks av den rimliga ersättning som fastställs enligt punkt 1 i denna artikel (dom av den 9 juni 2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, punkt 56).

42 Avgiften för produktion under licens kan i det avseendet inte i sig läggas till grund för beräkningen av denna skada. En sådan avgift kan nämligen läggas till grund för beräkningen av den rimliga ersättning som avses i artikel 94.1 i förordning nr 2100/94, och har inte nödvändigtvis något samband med den skada som ännu inte har ersatts (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 juni 2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, punkt 57).

43 Det ankommer under alla omständigheter på den domstol vid vilken talan väckts att bedöma huruvida de skador som innehavaren av en växtsort som varit föremål för intrång har gjort gällande kan bevisas med exakthet, eller om ett engångsbelopp ska utgå i syfte att så långt som möjligt avspegla uppkomna skador (dom av den 9 juni 2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, punkt 59).

44 Det är mot bakgrund av dessa överväganden som domstolen ska pröva giltigheten av den omtvistade bestämmelsen i förhållande till artikel 94.2 första meningen i förordning nr 2100/94.

45 För det första konstaterar domstolen att den omtvistade bestämmelsen fastställer en minsta klumpsumma beräknad på basis av det fyrdubbla genomsnittliga belopp som ska betalas för en licens, samtidigt som avgiften för produktion under licens inte i sig kan läggas till grund för beräkningen av denna skada enligt artikel 94.2 i förordning nr 2100/94, såsom det har erinrats om i punkt 42 ovan.

46 För det andra innebär införandet av en minsta ersättning i form av en klumpsumma för den skada som rättighetshavaren har orsakats, såsom kommissionen har angett som svar på en fråga från domstolen, att nämnda innehavare inte är skyldig att bevisa omfattningen av den skada som denne har lidit, utan endast att dennes rättigheter har kränkts, upprepat och avsiktligt. Såsom det har erinrats om i punkterna 38 och 41 ovan ska ersättningen enligt artikel 94 i förordning nr 2100/94 emellertid så långt som möjligt exakt återspegla de faktiska och säkra skador som orsakats nämnda innehavare, på vilken det ankommer att inkomma med uppgifter som visar att den skada som avses i punkt 2 i denna artikel går utöver de delar som täcks av den rimliga ersättning som föreskrivs i punkt 1 i nämnda artikel.

47 Fastställandet av en minsta ersättning i form av en klumpsumma innebär även att en icke motbevisbar presumtion införs vad gäller den minsta omfattningen av denna skada och begränsar domstolens utrymme för skönsmässig bedömning, eftersom domstolen endast kan höja den minsta klumpsumma som anges i den omtvistade bestämmelsen, men inte minska den, och detta, såsom kommissionen medgett som svar på en fråga som domstolen ställt vid förhandlingen på denna punkt, även om den faktiska skadan lätt kan fastställas och visar sig vara lägre än denna minsta klumpsumma.

48 Slutligen kan ersättningen enligt artikel 94.2 i förordning nr 2100/94, i enlighet med den rättspraxis som det erinrats om i punkt 43 ovan, endast fastställas schablonmässigt på grundval av en bedömning av den domstol där talan väckts. Genom att i den omtvistade bestämmelsen föreskriva en minsta klumpsumma som gottgörelse för den skada som rättighetshavaren har lidit, begränsas följaktligen även denna domstols utrymme för skönsmässig bedömning i detta avseende.

49 För det tredje gäller att medan omfattningen av den ersättning som ska utges enligt artikel 94 i förordning nr 2100/94, såsom det erinrats om i punkterna 37 och 38 ovan och såsom generaladvokaten har påpekat, i punkt 83 i sitt förslag till avgörande, så långt som möjligt exakt ska återspegla de faktiska och säkra skador som rättsinnehavare har orsakats, utan att leda till en

bestraffande påföljd, kan den omtvistade bestämmelsen, genom att fastställa nivån på ersättningen för sådan skada till en minsta klumpsumma beräknad på basis av det fyrdubbla genomsnittliga belopp som ska betalas för en licens, leda till att ett skadestånd av straffliknande karaktär beviljas.

50 För det fjärde, vad gäller kommissionens argument som grundar sig på domen av den 25 januari 2017, Stowarzyszenie Oławska Telewizja Kablowa (C-367/15, EU:C:2017:36), avsåg det målet, såsom generaladvokaten påpekat, i punkterna 87 och 88 i sitt förslag till avgörande, tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 157, 2004, s. 45). I förevarande mål har domstolen emellertid ombetts att pröva giltigheten av en bestämmelse i förordning nr 1768/95, som är en tillämpningsföreskrift för förordning 2100/94 och, såsom angetts i punkt 35 ovan, av denna anledning måste vara förenlig med den förordningen och, i synnerhet, med artikel 94.2. däri. Nämnda direktiv avser dessutom alla immateriella rättigheter, och inte endast gemenskapens växtförädlarrätt, och omfattar därmed många olika slags intrång i och åsidosättanden av immateriella rättigheter. Även om det eventuellt kan vara relevant att beakta detta direktiv i samband med tolkningen av förordning nr 2100/94, är det viktigt att undvika att det, under förevändning av en kontextuell tolkning av förordningen, ges en räckvidd som inte överensstämmer med dess lydelse och syfte med avseende på gemenskapens växtförädlarrätt.

51 Såsom framgår av punkterna 45–49 ovan strider den omtvistade bestämmelsen, i den del som den fastställer storleken på den ersättning som ska utgå i förhållande till licensavgiften, inför en icke motbevisbar presumtion vad gäller den minsta omfattningen av den skada som rättighetshavaren har lidit och begränsar det utrymme för skönsmässig bedömning som tillkommer den domstol vid vilken talan väckts, mot artikel 94.2 i förordning nr 2100/94, såsom den har tolkats av domstolen. Den omständigheten, vilken har åberopats av STV och kommissionen, att denna bestämmelse endast är tillämplig vid upprepade och avsiktliga åsidosättanden av skyldigheten att betala rimlig ersättning vid tillämpning av undantaget enligt artikel 14.3 fjärde strecksatsen i förordningen påverkar inte denna slutsats. Genom att anta den omtvistade bestämmelsen har kommissionen således, i förhållande till artikel 94.2 i förordning nr 2100/94, överskridit gränserna för sin genomförandebefogenhet.

52 Av det ovan anförda följer att den omtvistade bestämmelsen är ogiltig, i förhållande till artikel 94.2 första meningen i förordning nr 2100/94, i den mån det i denna bestämmelse föreskrivs att det vid upprepade och avsiktliga åsidosättanden av skyldigheten att betala rimlig ersättning vid tillämpning av undantaget enligt artikel 14.3 fjärde strecksatsen i förordning nr 2100/94 ska utgå ersättning för den skada som innehavaren orsakats, som omfattar minst en klumpsumma beräknad på basis av det fyrdubbla genomsnittliga belopp som ska betalas för en licens för produktion av en motsvarande kvantitet förökningsmaterial av skyddade sorter av de berörda växtarterna inom samma område.

Rättegångskostnader

53 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Artikel 18.2 i kommissionens förordning (EG) nr 1768/95 av den 24 juli 1995 om införande av genomförandebestämmelser för det undantag i jordbruket som föreskrivs i artikel 14.3 i rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt, i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 2605/98 av den 3 december 1998, är ogiltig.

Underskrifter